

**ADMINISTRAREA AFACERILOR
ÎN SPAȚIUL EUROPEAN**

DANIEL-MIHAIL ȘANDRU

**ADMINISTRAREA AFACERILOR
ÎN SPAȚIUL EUROPEAN**

**EDITURA UNIVERSITARĂ
București**

Colecția ȘTIINȚE JURIDICE ȘI ADMINISTRATIVE

Redactor: Laura Nicolescu
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Monica Balaban

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și
inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor
Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ȘANDRU, DANIEL-MIHAIL

Administrarea afacerilor în spațiul european / Daniel-Mihail Șandru. -

București : Editura Universitară, 2024

Conține bibliografie

ISBN 978-606-28-1930-9

336

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062819309

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această
lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2024

Editura Universitară

Editor: Vasile Muscalu

B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București

Tel.: 021 – 315.32.47

www.editurauniversitara.ro

e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021.315.32.47/ 0745 200 718/ 0745 200 357

comenzi@editurauniversitara.ro

www.editurauniversitara.ro

CUPRINS

Partea I. Structura juridică	13
Capitolul I. Introducere	15
Secțiunea 1. Structura „administrării afacerilor în spațiul european”.....	15
Secțiunea 2. Concepte esențiale: „administrarea afacerilor”, „spațiu european”.....	17
Secțiunea 3. Necesitatea cercetării.....	19
Secțiunea 4. Instituții cu atribuții în administrarea afacerilor.....	20
Capitolul II. Respectarea reglementărilor europene	23
Secțiunea 1. Context legislativ european.....	23
Secțiunea 2. Tratatul Uniunii Europene.....	25
Secțiunea 3. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.....	27
Secțiunea 4. Regulamentul.....	29
Secțiunea 5. Directiva.....	30
Secțiunea 6. Decizia.....	32
Secțiunea 7. Recomandări, avize.....	32
Secțiunea 8. Rezoluțiile Parlamentului european.....	34
Secțiunea 9. Hotărârile Curții de Justiție.....	34
Secțiunea 10. Principiile dreptului UE.....	36
Secțiunea 11. Rolul semestrului european.....	39

Secțiunea 12. Proiecte legislative de modificare a legislației europene.....	40
Secțiunea 13. Sistemul european de instanțe jurisdicționale	42
Capitolul III. Piața internă a Uniunii Europene	48
Secțiunea 1. Importanța și structura Pieței interne	48
Secțiunea 2. Libera circulație a mărfurilor	55
Secțiunea 3. Libera circulație a persoanelor.....	62
Secțiunea 4. Libertatea de stabilire și libertatea de a presta servicii	66
Secțiunea 5. Libera circulație a capitalurilor	69
Secțiunea 6. Achiziții publice.....	74
Partea a II-a. Structuri juridice și politici europene	87
Capitolul IV. Politica fiscală UE și armonizarea fiscală	89
Secțiunea 1. Politica fiscală a Uniunii Europene.....	89
Secțiunea 2. Impozitarea directă.....	91
Secțiunea 3. Impozitarea indirectă	92
Secțiunea 4. Trimiteri preliminare formulate de instanțe din România în materie fiscală	93
Capitolul V. Transformarea digitală și comerțul electronic	103
Secțiunea 1. Piața unică digitală.....	103
Secțiunea 2. Conținutul pieței unice digitale	107
Secțiunea 3. Piețele digitale.....	110
Secțiunea 4. Regulamentul privind serviciile digitale ...	114
Secțiunea 5. Regulamentul privind guvernarea datelor ..	116

Secțiunea 6. Protecția datelor în sectorul comunicațiilor electronice.....	118
Secțiunea 7. Comerțul electronic.....	128
Capitolul VI. Accesul la finanțare și fonduri europene	131
Secțiunea 1. Principalele probleme identificate în accesul la finanțare.....	131
Secțiunea 2. Forme ale programelor de finanțare europeană	132
Secțiunea 3. Tipologia hotărârilor CJUE în materia fondurilor europene.....	133
Secțiunea 4. Jurisprudență CJUE	134
Capitolul VII. Cadrul juridic pentru IMM-uri și antreprenoriat. Diversitatea culturală. Responsabilitate socială. Sustenabilitatea și economia verde .	147
Secțiunea 1. Cadrul juridic pentru IMM-uri și antreprenoriat	147
Secțiunea 2. Diversitatea culturală	149
Secțiunea 3. Responsabilitate socială.....	152
Secțiunea 4. Sustenabilitatea și economia verde	154
Secțiunea 5. Impactul drepturilor omului și a dreptului internațional asupra administrării afacerilor..	158
Partea a III-a. Conformare, standarde și principii juridice în afaceri europene.....	165
Capitolul VIII. Drept societar european: de la național la european. Insolvența europeană.....	167
Secțiunea 1. Tipologiile mobilității societare.....	167
Secțiunea 2. Armonizarea prin directive a societăților ...	169

Secțiunea 3. Libertatea de stabilire a societăților – jurisprudența esențială.....	173
Secțiunea 4. Societăți europene: SE, SCE și GEIE.....	178
Secțiunea 5. Importanța reglementării insolvenței la nivelul UE	181
Capitolul IX. Regimul contractual european.	
Protecția consumatorilor	189
Secțiunea 1. Regimul contractual european – proiecte de codificare	189
Secțiunea 2. Protecția consumatorilor în Uniunea Europeană	194
Capitolul X. Rolul internetului în afacerile europene. Obligații pentru deținătorii de site-uri	208
Secțiunea 1. Tipuri de site-uri web și contracte în legătură cu site-ul	208
Secțiunea 2. Reguli juridice privind site-ul web	211
Secțiunea 3. Jurisprudența Curții de Justiție.....	213
Capitolul XI. Regimul concurenței în dreptul UE ...	219
Secțiunea 1. Probleme actuale ale dreptului concurenței în UE.....	219
Secțiunea 2. Jurisprudență relevantă în materie de concurență referitoare la administrarea afacerilor.....	225
Capitolul XII. Protecția datelor cu caracter personal	231
Secțiunea 1. Modalități de abordare a RGPD.....	231
Secțiunea 2. Interpretarea conceptelor de date cu caracter personal și prelucrare.....	234
Secțiunea 3. Tipologii de sancțiuni din domeniul protecției datelor care se referă la administrarea afacerilor	237

Capitolul XIII. Inteligența artificială. Riscuri și securitate cibernetică în afaceri	241
Secțiunea 1. Reglementarea inteligenței artificiale în Uniunea Europeană	241
Secțiunea 2. Riscuri și securitate cibernetică în afaceri.	245
Capitolul XIV. Soluționarea litigiilor. Arbitrajul și dreptul Uniunii Europene	249
Secțiunea 1. Cooperarea judiciară în materie civilă	249
Secțiunea 2. Arbitrajul comercial și dreptul Uniunii Europene	252
Bibliografie selectivă	254

LISTĂ ABREVIERI

- AI / IA – inteligență artificială
- AEPD / EDPS – Autoritatea Europeană pentru Protecția Datelor
- CEPD / EDPB – Comitetul European pentru Protecția Datelor
- CDFUE – Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene
- CEDO – Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO)
- CJUE – Curtea de Justiție a Uniunii Europene
- CoE – Consiliul Europei
- CSDE – Centrul de Studii de drept european din cadrul Institutului de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române
- DPO – responsabilul cu protecția datelor
- FRA – Agenția pentru drepturi fundamentale a Uniunii Europene
- GDPR – Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor)
- SE – Societatea europeană
- SCE – Societatea cooperativă europeană
- TFUE – Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene

TUE – Tribunalul Uniunii Europene / Tratatul privind
Uniunea Europeană
UE – Uniunea Europeană

PARTEA I
STRUCTURA JURIDICĂ

CAPITOLUL I

INTRODUCERE

Rezumat:

În acest capitol introductiv este prezentat cursul „Administrarea afacerilor în spațiul european” conceptul materiei, structura și principalele surse bibliografice. O experiență de peste 25 de ani în învățământ și cercetare este utilă în construcția unui curs universitar care cuprinde atât drept public cât și drept privat, dar mai ales îmbinări ale acestora două. „Administrarea afacerilor în spațiul european” este o disciplină construită, așadar firul narativ al unui asemenea curs nu se află într-o necesitate juridică organică, ci într-o necesitate funcțională, gnoseologică. Este un curs pentru masteranzii programului ”Administrație Europeană. Instituții și Politici Publice” și care trebuie să le ofere cunoștințe transversale, care să nu țină neapărat seama de domenii ale dreptului sau de dihotomii clasice. În același timp, cursul fructifică experiența de cercetare de peste 15 ani în cadrul Academiei Române, mai ales prin Centrul de Studii de Drept European, fondat în cadrul Institutului de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu”, la activitățile cărui vom face trimitere.

Secțiunea 1. Structura „administrării afacerilor în spațiul european”

Dintre mai multe tematici posibile ale „Administrării afacerilor în spațiul european” am ales varianta utilitaristă, exclusiv juridică, dar care să se refere la politici europene, precum și la contextul internațional. Abordarea juridică este completată de perspective economice, sociale sau politice,

care sunt realizate doar în scopul nuanțării și a înțelegerii subiectului tratat.

Trebuie să mai facem referire și la anumite distincții sau mai degrabă comparații. Care ar fi diferența dintre „Administrarea afacerilor în spațiul european” și dreptul european al afacerilor? Desigur, una foarte mică, conținutul celor două discipline fiind asemănător. Așadar, o filiație directă a acestui curs este dat de dreptul european al afacerilor, un drept public, constituit din norme juridice europene imperative aplicabile afacerilor.¹

În partea I, consistența este dată de Piața internă și cele patru libertăți economice. Aceasta este cupola uriașă sub care se desfășoară afacerile în Uniunea Europeană, așadar o mare parte din spațiul european. Este o intruziune a dreptului public în dreptul privat sau o susținere a dreptului privat prin norme de drept public? Înainte de a răspunde și de a ajunge la piața internă vom dezbate rolul legislației europene, normativismul excesiv, utilizarea de concepte deschise, mai precis despre obligativitatea normelor europene.

În partea a II-a, vom analiza structuri juridice și politici europene: politici fiscale și armonizarea fiscală, transformarea digitală și comerțul electronic, accesul la finanțare și fonduri europene, cadrul juridic pentru IMM-uri și antreprenoriat, diversitate culturală, responsabilitate socială, sustenabilitate și economia verde.

Partea a III-a este dedicată unor subiecte „practice”, elemente juridice care trebuie avute în vedere în administrarea afacerilor pentru o conformare cu legislația

¹ O cale alternativă și interesantă practic, ar fi Ghidul întreprinzătorului european, elaborat de Comisia Europeană https://europa.eu/youreurope/business/index_ro.htm

europenă: rolul internetului în afacerile europene, scrutarea obligațiilor pentru deținătorii de site-uri regimul contractual european, protecția consumatorilor, regimul concurenței în dreptul UE, inteligența artificială, riscuri și securitate în afaceri, protecția datelor cu caracter personal, soluționarea litigiilor, arbitrajul și dreptul Uniunii Europene.

Secțiunea 2. Concepte esențiale: „administrarea afacerilor”, „spațiu european”

În cele ce urmează vom încerca să delimităm două concepte esențiale ale cărții: „administrarea afacerilor” și „spațiul european”. Un concept important al cărții este „administrarea afacerilor”, pentru că acesta delimitează obiectul de acțiune și utilitatea cărții.

Din jurisprudența studiată, atât europeană² cât și națională³, se observă că „administrarea afacerilor” apare frecvent în contextul administrării societăților. Aceasta este o utilizare strictă a termenului. În sensul obișnuit în mediul economic, „administrarea afacerilor” (Business administration/ Administration des affaires/ Administración de empresas/ Amministrazione aziendale/ Betriebswirtschaft) are legătură cu gestiunea și organizarea afacerii, în privința deciziilor și proceselor necesare îndeplinirii unui scop

² T-587/08, Fresh Del Monte Produce / Comisia, hotărârea din 14 martie 2013, ECLI:EU:T:2013:129

³ Curtea de Apel București, hotărârea nr. 1910/2024 din 10.12.2024 cod RJ 728de796g <https://www.rejust.ro/juris/728de796g>; Curtea de Apel București, Hotărârea nr. 1910/2024 din 10.12.2024 cod RJ 728de796g, <https://www.rejust.ro/juris/728de796g>.

economic.⁴ În acest curs vom avea în vedere contextul juridic al administrării afacerilor în spațiul european. În domeniul „Administrării afacerilor în spațiul european” am contribuit cu câteva lucrări care tratează exhaustiv subiectul: „*Dreptul Uniunii Europene. Legislație și jurisprudență*”⁵ (capitolele referitoare la Piața internă, dreptul UE al concurenței, dreptul UE al contractelor și dreptul societar european), „*Dreptul societăților în România*”⁶, și volumul „*Libertatea de stabilire a societăților în Uniunea Europeană*”⁷. Acestea ar putea fi completate cu „*Pacte societare. Clauze, pacte, înțelegeri între asociații societăților comerciale*”⁸ și mai multe articole care se regăsesc în bibliografia acestui volum. Cu unele adăugiri, provocate de modificări legislative ori jurisprudență, precum și cu o nouă organizare înțelegem să

⁴ A se vedea și Peter Thuis, Rienk Stuive, Business Administration, Routledge, 2019: [...] ”business administration is the branch of science that deals with the organisation of and the context around businesses.”

⁵ Daniel-Mihail Șandru, *Dreptul Uniunii Europene. Legislație și jurisprudență*, Editura Universitară, București, 2012; pentru consumatori ar putea fi avută în vedere lucrarea: Mihai Șandru, *Contractele încheiate cu consumatorii – jurisprudență europeană și română*, Editura Tribuna Economică, 2012, iar pentru arbitraj ar putea fi avut în vedere volumul: Daniel-Mihail Șandru, *European Union Law and Arbitration. Slices and slides. Text, cases and materials*, Editura Universitară, 2021.

⁶ Daniel-Mihail Șandru, *Dreptul societăților în România. Manual elementar*, Ed. a IV-a, Editura Universitară, București, 2021.

⁷ Daniel-Mihail Șandru, *Libertatea de stabilire a societăților în Uniunea Europeană. Culegere de legislație și jurisprudență*, ediția a II-a, Editura Universitară, 2014.

⁸ Daniel-Mihail Șandru, *Pacte societare. Clauze, pacte, înțelegeri între asociații societăților comerciale*, Ediția a II-a, Editura Universitară, București, 2012.

elaborăm acest curs care să fie util pentru masteranzi și dar și în practică. Capitolele acestei cărți preiau informații din bibliografia amintită, cu o muncă de sistematizare și structurare care se regăsește în felul suplu în care sunt organizate prezentările.

Dar ce reprezintă „spațiul european”? Un prim răspuns ar putea fi Europa, cu toate elementele sale juridice, de drept național și drept internațional. Din această perspectivă lucrarea are în vedere contextul național românesc, cu unele elemente de drept comparat, în contextul organizațiilor internaționale din care România face parte. România este stat membru al Uniunii Europene și al Consiliului Europei, așadar privirile vor fi îndreptate în special spre aceste două organizații internaționale care amenajează de o manieră directă administrarea afacerilor.

Cartea se dorește a fi nu doar un curs de analiza unor subiecte dar și un ghid pentru persoane interesate de cadrul legislativ general european, al inferenței/ influenței /impactului asupra normelor juridice românești și al obligațiilor concrete pentru mediul de afaceri.

Secțiunea 3. Necesitatea cercetării

Uniunea Europeană și, mai puțin, Consiliul Europei, sunt văzute ca organizații care contribuie la dezvoltarea birocrăției. Alte critici însemnate se adaugă în special Uniunii Europene. Cu toate acestea trebuie subliniat rolul Uniunii Europene în dezvoltarea inteligenței artificiale, promovarea inovației, promovarea unor relații internaționale cu state terțe sau alte organizații internaționale, sunt toate utile mediului de afaceri. Studiul se dorește a fi neutru și să contribuie la înțelegerea de către antreprenori, de către

mediul de afaceri a riscurilor și oportunităților care provin din zona legislativă.⁹

Secțiunea 4. Instituții cu atribuții în administrarea afacerilor

Principalele instituții care au un impact în privința administrării afacerilor sunt instituțiile clasice bine cunoscute, cum ar fi, la nivelul Uniunii Europene, Comisia, Parlamentul și la nivel național, ministerele. În afara acestora mai sunt instituții sectoriale cu un rol important pentru întreprinzători, instituții cu atribuții sectoriale, concurență, protecția datelor, securitate cibernetică.

Uniunea Europeană avansează și instituțional prin crearea unor instituții, agenții și oficii care să coordoneze activitățile autorităților naționale în materie de concurență (Rețeaua Europeană de Concurență – European Competition Network)¹⁰ sau de protecția datelor (Comitetul European pentru Protecția Datelor).¹¹ Aceste entități sunt ajutate de grupuri de lucru formate din profesori universitari și specialiști (practicieni) renumiți.¹²

⁹ Pentru observa și partea cealaltă, care se opune birocrăției europene (care există și este pantagruelică), poate fi văzut documentarul „The Click Trap. How Online Advertising Threatens Democracy”, regizat de Peter Porta (2023), <https://www.imdb.com/title/tt3204641/>.

¹⁰ A se vedea: ECN https://competition-policy.ec.europa.eu/antitrust-and-cartels/european-competition-network_en

¹¹ https://www.edpb.europa.eu/edpb_ro

¹² De exemplu: The EU Merger Working Group https://competition-policy.ec.europa.eu/mergers/ecn-merger-working-group/eu-merger-working-group_en sau Multistakeholder expert group to support the application of Regulation (EU) 2016/679 (E03537) <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups/consult?lang=en&do=groupDetail.groupDetail&groupID=3537>